

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Медичний факультет
Кафедра фізичної терапії та ерготерапії

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

Фізична терапія пацієнтів з посттравматичним стресовим
розладом

(назва освітнього компонента)

підготовки бакалавра (на базі диплома молодшого спеціаліста)

(назва освітнього рівня)

спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фізична терапія, ерготерапія

(назва освітньо-професійної освітньо-наукової/освітньо-творчої програм)

Силабус освітнього компонента «Фізична терапія пацієнтів з посттравматичним стресовим розладом» підготовки «бакалавра», галузі знань – 22 Охорона здоров'я, спеціальності – 227 Фізична терапія, ерготерапія, за освітньо-професійною програмою – Фізична терапія, ерготерапія

Розробник: Степаненко В.В., доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії, к. б. н., доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

(Андрійчук О. Я.)

Силабус освітнього компонента затверджений на засіданні кафедри фізичної терапії та ерготерапії
протокол № 3 від 10.10. 2022 р.

Завідувач кафедри:

(Андрійчук О. Я.)

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань: 22 - Охорона здоров'я Спеціальність: 227 - Фізична терапія, ерготерапія Освітньо-професійна програма: Фізична терапія, ерготерапія Освітній ступінь: Бакалавр	Нормативний
Кількість годин/кредитів <u>150/5</u>		Рік навчання <u>3</u>
		Семестр <u>5-ий</u>
ІНДЗ: €		Лекції 16 год.
		Лабораторні заняття 26 год.
		Самостійна робота 97 год.
		Консультації 11 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

Степаненко В'ячеслав Володимирович

Науковий ступінь - кандидат біологічних наук

Вчене звання - доцент

Посада - доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії

Контактна інформація – Stepanenko.Viacheslav@vnu.edu.ua

Дні занять розміщено на сайті навчального відділу ВНУ: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1. Анотація

Освітній компонент «Фізична терапія пацієнтів з посттравматичним стресовим розладом» - спрямований на формування у здобувачів вищої освіти спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» уявлень про систему фізичної реабілітації пацієнтів з посттравматичним стресовим розладом. Освітній компонент розкриває сутність системи фізичної реабілітації пацієнтів з посттравматичним стресовим розладом, як комплекс взаємообумовлених методів фізичної терапії спрямованих на подолання патологічних психофізіологічних наслідків дезадаптації та одночасного підвищення психофізіологічної резистентності пацієнта в умовах перенесення стресової ситуації. Базовими принципами провадження системи методів фізичної терапії при посттравматичному стресовому розладі є розуміння фундаментальних принципів механізму адаптації людини, медико- біологічних особливостей розвитку стрес-реакції, етіологічних особливостей виникнення посттравматичного стресового розладу та психофізіологічних механізмів його формування. Освітній компонент «Фізична терапія пацієнтів з посттравматичним стресовим розладом» спрямований на розгляд сучасної медичної класифікації стресогенних розладів у відповідності до ICD-11, особливостей діагностики та диференційної діагностики посттравматичного стресового розладу (у відповідності до ICD-11 та MSD-5) та сучасних принципів його лікування. Основним результатом вивчення освітнього компонента «Фізична терапія пацієнтів з посттравматичним стресовим розладом» є формування у здобувачів вищої освіти спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» уявлень про основні методи фізичної терапії (та їх застосування) спрямованих на подолання наслідків посттравматичного стресового розладу.

2. Пререквізити – нормальна фізіологія людини (за професійним спрямуванням); нормальна фізіологія людини (за професійним спрямуванням); основи загальної патології, основи практичної діяльності у фізичній терапії та ерготерапії (вступ до спеціальності).

Постреквізити – обстеження, методи оцінки та контролю при порушенні діяльності нервової системи, клінічний реабілітаційний менеджмент при неврологічних дисфункціях, основи медико-соціальної реабілітації.

3. Мета і завдання освітнього компонента:

Метою викладання «Фізична терапія пацієнтів з посттравматичним стресовим розладом» є формування у здобувачів вищої освіти спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» уявлень про основні методи фізичної терапії (та їх застосування) спрямованих на подолання наслідків посттравматичного стресового розладу.

Основним завданням освітнього компонента «Фізична терапія пацієнтів з посттравматичним стресовим розладом» є:

- сформувавати у здобувачів освіти цілісне уявлення про процес адаптації, як фундаментальне біологічне явища живої природи;
- сформувавати у здобувачів освіти уявлення про поняття стрес-реакції та її ролі у реалізації адаптації;
- сформувавати у здобувачів освіти цілісне уявлення про психологічні механізми адаптації;
- сформувавати у здобувачів освіти уявлення про сучасні принципи міжнародної класифікації стресогенних розладів;
- сформувавати у здобувачів освіти уявлення про етіологію посттравматичного стресорного розладу;
- сформувавати у здобувачів освіти уявлення про діагностичні критерії посттравматичного стресорного розладу та навички диференціальної діагностики від інших розладів стресогеної природи;

- сформувати у здобувачів освіти уявлення про принципи лікування посттравматичного стресорного розладу;
- сформувати у здобувачів освіти уявлення про основні методи фізичної терапії пацієнтів з посттравматичним стресорним синдромом на основі збору анамнезу, визначення типу посттравматичного стресорного синдрому та клінічних його проявів;
- сформувати навички побудови програм реабілітації у відповідності до функціональних обмежень, що виникли у пацієнтів з посттравматичним стресорним синдромом.

4. Результати навчання (компетентності)

До кінця навчання здобувачі освіти повинні бути компетентними у таких питаннях:

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 3 Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 5 Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 10 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 1 Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх виконання і зв'язок з охороною здоров'я.

ФК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.

ФК 4 Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.

ФК 7 Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії

ФК 9 Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.

ФК 14. Здатність знаходити шляхи постійного покращення якості послуг фізичної терапії та ерготерапії.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПР 1 Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.

ПР 04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

ПР 09. Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.

ПР 11 Здійснювати заходи ерготерапії для ліквідації або компенсації функціональних та асоційованих з ними обмежень активності та участі в діяльності.

ПР 13 Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.

ПР 18. Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег

5. Структура освітнього компоненту

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Лаб.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Модуль 1.						
Тема 1. Основні положення теорії адаптації.	11	2	2	6	1	ДС, ДБ РМГ/5
Тема 2. Теорія неспецифічної адаптації. Стрес.	11	2	2	6	1	ДС, ДБ РМГ/5
Тема 3. Теорія функціональних систем. Психологічні основи адаптації.	11	2	2	6	1	ДС, ДБ РМГ/5
Тема 4. Поняття та класифікація стресогених розладів.	11	2	2	6	1	ДС, ДБ РМГ/5
Тема 5. Поняття та етіологія посттравматичних стресових розладів. Біологічні та психологічні механізми формування.	21	2	2	16	1	ДС РМГ/5
Тема 6. Посттравматичний стресовий синдром. Симптоми, критерії діагностики, диференційна діагностика.	24	2	4	16	2	ДС РМГ/5
Тема 7. Посттравматичний стресовий синдром. Сучасні методи лікування.	24	2	4	16	2	ДС РМГ/5
Тема 8. Посттравматичний стресовий синдром. Методи фізичної терапії пацієнтів з посттравматичним стресовим синдромом.	37	2	8	25	2	ДС РМГ/5
Всього годин / Балів	150	16	26	97	11	5/200

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота здобувача освіти передбачає підготовку до практичних занять, теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не увійшли до практичного курсу, або жбули розглянуті коротко (перелік поданий нижче). Завдання для самостійного опрацювання входять в структуру практичних занять та оцінюються в процесі поточного контролю на лабораторних заняттях та на підсумкових контрольних роботах під час вивчення відповідних тем.

1. Історичні аспекти формування поняття про адаптацію.
2. Адаптація - фундаментальна особливість біологічної матерії. Види адаптацій.
3. Історичні аспекти формування поняття про стрес.
4. Емоційний стрес.
5. Класифікація стресогенних розладів.
6. Історичні аспекти формування поняття посттравматичний стресовий розлад.
7. Фармакологічні аспекти лікування посттравматичного стресового розладу.
8. Психологічні аспекти формування основних симптомів посттравматичного стресового розладу.
9. Психофізіологічні основи формування Стокгольмського синдрому при ПТСР.
10. ПТСР та психофізіологічні механізми зміни рис характеру.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика науково-педагогічного працівника щодо здобувача освіти полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні навчального процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу.

Всі учасники освітнього процесу повинні дотримуватись вимог чинного законодавства України, Статуту і Правил внутрішнього розпорядку ВНУ імені Лесі Українки, загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, порядності та толерантності.

Вивчення освітнього компонента передбачає постійну роботу здобувачів освіти на кожному занятті. Середовище під час проведення лекційних та лабораторних робіт є творчим, дружнім, відкритим для конструктивної критики та дискусії. Здобувачі освіти не повинні спізнюватися на заняття. Усі здобувачі освіти на лабораторних роботах відповідно до правил техніки безпеки повинні бути одягненими в білі халати.

Здобувачі освіти здійснюють попередню підготовку до лекційних та лабораторних занять згідно з переліком рекомендованих джерел. До початку курсу необхідно встановити на мобільні пристрої або ноутбуки застосунки Microsoft Office 365 (Teams, Forms, One Note) для роботи з доступними матеріалами курсу. Вхід для активації облікового запису відбувається через корпоративну пошту з доменом – @vnu.edu.ua. Корпоративна пошта з паролем видається методистом деканату медичного факультету.

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

В освітньому процесі застосовується дві шкали оцінювання: багатобальна (200-бальна) шкалата 4-бальна шкала. Результати конвертуються із однієї шкали в іншу згідно із нижче наведеними правилами. Освітній компонент «Фізична терапія пацієнтів з посттравматичним стресовим розладом» слухають здобувачі протягом 5 семестру і складають залік (максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність – 200 балів).

Оцінювання поточної успішності здійснюється на кожному лабораторному занятті за 4-бальною шкалою (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно»). На кожному лабораторному занятті здобувач освіти отримує оцінку за цією шкалою.

Рівень володіння теоретичними знаннями та оволодіння практичними компетентностями, які розглядаються на лекційних та практичних заняттях, а також вивчаються здобувачами самостійно, визначається за 4-бальною шкалою відповідно до підсумкових критеріїв, які зазначені нижче.

Сукупність знань, умінь, навичок, компетентностей, які набуті здобувачем у процесі навчання з кожної теми орієнтовно оцінюється за такими критеріями:

– 5 ("відмінно") – здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових джерел, логічно мислить і формує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– 4 ("добре") – здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал заняття, володіє основними аспектами з джерел, аргументовано викладає його; володіє практичними навичками, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичних навичок;

– 3 ("задовільно") – здобувач в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в рекомендованих джерелах, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у здобувача невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, припускається помилок при виконанні практичних навичок;

– 2 ("незадовільно") – здобувач не опанував навчальний матеріал теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в джерелах, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Здобувач має отримати оцінку на кожному лабораторному занятті. У разі пропуску практичного заняття здобувач освіти зобов'язаний його відпрацювати у повному обсязі на консультаціях за графіком відпрацювання лабораторних занять, але не пізніше останнього тижня відповідному семестрі. Якщо здобувач пропустив більше, ніж 3 лабораторні заняття, він має отримати дозвіл на їх відпрацювання у деканаті.

Відвідування занять здобувачами є обов'язковим та дає можливість отримати загальні та фахові компетентності. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету) або може бути відпрацьоване на консультаціях відповідно до встановленого порядку.

У разі наявності диплома молодшого спеціаліста (молодшого бакалавра, фахового молодшого бакалавра) можливе зарахування (перезарахування) певної кількості годин відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

У разі наявності документа, що засвідчує навчання на сертифікованих курсах, онлайн-курсах, які дотичні до тем освітнього компонента, можливе зарахування певної кількості балів (за попереднім погодженням з науково-педагогічним працівником), відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

У разі переходу на дистанційну форму навчання викладання курсу відбувається в команді освітнього середовища Microsoft Office 365 відповідно до Положення про дистанційне навчання та додаткових розпоряджень ректорату.

Політика щодо академічної доброчесності.

Науково-педагогічний працівник і здобувач освіти мають дотримуватись ст. 42 Закону України «Про освіту». Усі здобувачі освіти повинні ознайомитись із основними положеннями Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки та Ініціативою академічної доброчесності та якості освіти – Academic IQ.

У разі недотриманням здобувачем освіти *засад академічної доброчесності* - сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими керуються учасники освітнього процесу під час навчання, викладання і провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень, оцінювання роботи не буде відбуватись . Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: • самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); • посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; • дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; • надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Політика щодо деделайнів та перескладання. Якщо з об'єктивних причин заняття пропущене, здобувач відпрацьовує тему практичного заняття. День та години відпрацювання визначаються графіком консультацій, який оприлюднюється.

У випадку невиконання та не відпрацювання практичних робіт здобувач освіти не допускається до підсумкового контролю та його підсумковий бал за поточний семестр не визначається.

Терміни проведення іспиту, а також терміни ліквідації академічної заборгованості визначаються розкладом екзаменаційної сесії. У разі не складання іспиту, здобувач освіти може перездати його двічі.

У відомості, індивідуальному навчальному плані (заліковій книжці) здобувача освіти записується підсумкова кількість балів за екзамен.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Формою підсумкового контролю є залік.

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну навчальну діяльність при вивченні ОК становить 200 балів. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач за поточну навчальну діяльність для зарахування освітнього компонента становить 122 бали. Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих здобувачем освіти оцінок за 4- бальною шкалою під час вивчення освітнього компонента впродовж семестру, шляхом обчислення середнього арифметичного (далі – СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за 200-бальною шкалою згідно таблиці 1.

Залік виставляється за результатами поточної роботи здобувача за умови, що здобувач виконав ті види навчальної роботи, які визначено цим силабусом. У випадку, якщо здобувач освітнє відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

У дату складання заліку науково-педагогічний працівник записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 200 балів).

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.45	178	3.92	157	3.37	135
4.97	199	4.42	177	3.89	156	3.35	134
4.95	198	4.4	176	3.87	155	3.32	133
4.92	197	4.37	175	3.84	154	3.3	132
4.9	196	4.35	174	3.82	153	3.27	131
4.87	195	4.32	173	3.79	152	3.25	130
4.85	194	4.3	172	3.77	151	3.22	129
4.82	193	4.27	171	3.74	150	3.2	128
4.8	192	4.24	170	3.72	149	3.17	127
4.77	191	4.22	169	3.7	148	3.15	126
4.75	190	4.19	168	3.67	147	3.12	125
4.72	189	4.17	167	3.65	146	3.1	124
4.7	188	4.14	166	3.62	145	3.07	123
4.67	187	4.12	165	3.57	143	3.02	121
4.65	186	4.09	164	3.55	142	3	120
4.62	185	4.07	163	3.52	141	Менше 3	Не- достатньо
4.6	184	4.04	162	3.5	140		
4.57	183	4.02	161	3.47	139		
4.52	181	3.99	160	3.45	138		
4.5	180	3.97	159	3.42	137		
4.47	179	3.94	158	3.4	136		

У випадку, якщо здобувач набрав менше, ніж 122 бали, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку –

200. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – науково-педагогічному працівнику, другий – комісії, яку створює декан факультету.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
170–200	Зараховано
150–169	
140–149	
130–139	
122–129	
1–121	Незараховано (необхідне перескладання)

Питання заліку

1. Проблема адаптації як фундаментальна проблема сучасної науки.
2. Загальний адаптаційний синдром: основні прояви, нервові і гуморальні механізми, стадії.
3. Стрес. Механізми розвитку стрес-реакції.
4. Стрес-лімітуючі системи організму. Роль нервової та ендокринної систем в обмеженні стрес-реакції.
5. Історичні аспекти формування поняття про адаптацію.
6. Адаптація - фундаментальна особливість біологічної матерії. Види адаптацій.
7. Історичні аспекти формування поняття про стрес.
8. Емоційний стрес.
9. Функціональні системи. Адаптаційні системи. Системний структурний слід.
10. Принципи підвищення адаптаційних можливостей організму.
11. Сучасна класифікація стресогенних розладів.
12. Посттравматичний стресовий розлад. Етіологія. Загальні клінічні прояви.
13. Історичні аспекти формування поняття посттравматичний стресовий розлад.
14. Типи посттравматичного стресового розладу.
15. Посттравматичний стресовий розлад. Симптоми.
16. Симптоми посттравматичного стресового розладу у дітей та підлітків.
17. Стадії посттравматичного стресового розладу.
18. Посттравматичний стресовий розлад. Діагностичні критерії.
19. Критерії віктимізації при розвитку посттравматичного стресового розладу.
20. Типи посттравматичного стресового розладу.
21. Диференціальна діагностика стресогенних розладів.
22. Класифікація посттравматичних стресових розладів за ступенем важкості.
23. Нейробіологічні, гуморальні та генетичні механізми формування симптомів посттравматичного стресового розладу.
24. Психологічні механізми формування симптомів посттравматичного стресового розладу.
25. Долаюча поведінка при розвитку посттравматичного стресового розладу.
26. Посттравматичний стресовий розлад. Методологічні основи лікування.
27. Фармакологічні аспекти лікування посттравматичного стресового розладу.
28. Психологічні аспекти формування основних симптомів посттравматичного стресового розладу.
29. Психофізіологічні основи формування Стокгольмського синдрому при ПТСР.
30. ПТСР та психофізіологічні механізми зміни рис характеру.
31. Коморбідні розлади при посттравматичному стресовому розладі.
32. Методологія фізичної терапії при посттравматичному стресовому розладі.
33. Фізична культура, як метод фізичної терапії при посттравматичному стресовому розладі.
34. Прогресивна м'язова релаксація, як метод фізичної терапії при посттравматичному стресовому розладі.
35. Методики зниження стресу, як метод фізичної терапії при посттравматичному стресовому розладі.
36. Копінг-стратегії та соціальна підтримка, як метод фізичної терапії при посттравматичному стресовому розладі.
37. Десинсібілізаційні методики, як метод фізичної терапії при посттравматичному стресовому розладі.
38. Методи підвищення резистентності організму, як основа профілактики розвитку посттравматичного стресового розладу.

VI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна література

1. Венгер О.П., Ястремська С.О. Посттравматичний стресовий розлад: навчальний посібник. – К.:Укрмедкнига, 2016. – 264 с.
2. Реабілітація постраждалих в умовах надзвичайних ситуацій та бойових дій. Посттравматичний стресовий розлад / К. Д. Бабов [та ін.] ; за ред. В. В. Стеблюк. - Одеса : Поліграф, 2015. - 238 с.
3. Джудіт Герман Психологічна травма та шлях до видужання. – Львів: Видавництво Старого Лева. – 2020. – 416 с.

Додаткова література

1. Erin Martz Trauma Rehabilitation After War and Conflict. - Springer; 2010th edition. – 456 p.
2. John P. Wilson , Boris Drozdek Broken Spirits: The Treatment of Traumatized Asylum Seekers, Refugees and War and Torture Victims. - Routledge; 1st edition. – 736 p.
3. War Trauma in Veterans and Their Families: Diagnosis and Management of PTSD, TBI and Comorbidities of Combat Trauma: From Pharmacotherapy to a 12Step ... Series in Behavioral Science and Law) /Editor by Jamshid A. Marvasti. - Charles C Thomas Pub Ltd, 2012. – 317p.
4. Ганонг В. Ф. Фізіологія людини : підручник / Вільям Ф. Ганонг ; пер. з англ. М. Гжегоцький, В. Шевчук, О. Заячківська. – Львів : БаК, 2002. – 784 с
5. Фізіологія людини : навч. посіб. / [Яремко Є. О., Вовканич Л. С., Бергтраум Д. І., Коритко З.І., Музика Ф. В.]. – Вид. 2-ге, допов. – Львів : ЛДУФК, 2013. – 207 с.
6. Ничкало Н. Г. Адаптація професійна / Н. Г. Ничкало // Енциклопедія сучасної України. – К.: Держ. голов. підприємство респ. ВО, 2001. – Т. 1: «А». – С. 179–180.
7. Mary Wingo The Impact of the Human Stress Response: The Biologic Origins of Human Stress. - Paperback –, 2016. - 142 p.

Електронні ресурси:

1. Що таке посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) доступ з <https://www.psychologytools.com/resource/understanding-post-traumatic-stress-disorder-ptsd/>
2. Міжнародна класифікація хвороб. – 11 видання: доступно з <https://icd.who.int/>
3. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5-TR). – доступ з <https://psychiatry.org/psychiatrists/practice/dsm>
4. Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я. – доступ з <https://www.who.int/standards/classifications/international-classification-of-functioning-disability-and-health>